

ОСОБЛИВОСТІ ЛІНГВІСТИЧНОЇ КАТЕГОРИЗАЦІЇ ЕМОЦІЙ

У статті зосереджено увагу на основних положеннях лінгвістичної теорії емоцій, яка базується на психологічних засадах класифікації емоцій. Аналізуються підходи до тлумачення понять емотивності та емоційності, описані основні характеристики емоцій у мові. Встановлено особливості засобів вербалізації базових емотивних концептів художнього дискурсу у діахронічному аспекті.

Ключові слова: емоція, класифікація емоцій, лінгвістика емоцій, категорія емотивності, номінація, експресія, дескрипція.

Малиненко А. Е. Особенности лингвистической категоризации эмоций. В статье внимание сконцентрировано на основных положениях лингвистической теории эмоций, истоки которой исходят из психологической классификации эмоций. Анализируются подходы к трактовке понятий эмотивности и эмоциональности, описаны основные характеристики эмоций в языке. Установлены языковые особенности средств вербализации базовых эмотивных концептов художественного дискурса в диахроническом аспекте.

Ключевые слова: эмоция, классификация эмоций, лингвистика эмоций, категория эмотивности, номинация, экспрессия, дескрипция.

Malynenko A. Y. Linguistic categorization of emotions. This article concentrates on main principles of linguistic theory of emotions that based on the fundamentals of psychological emotions' classification. The approaches to interpretations of the terms emotivity and emotionality are analyzed, basic features of emotions in language are described. The peculiarities of basic emotive concepts' language verbalization in the literary discourse are identified in terms of diachrony.

Key words: emotion, classification of emotions, linguistics of emotions, the category of emotivity, nomination, expression, description.

1. Вступні зауваження. Антропоцентрична спрямованість лінгвістичної думки зумовила великий інтерес до вивчення мовного втілення емоцій людини. Фокусом уваги постають особливості відображення емоційних переживань та їхня категоризація у мові. **Актуальність** пропонованого дослідження детермінується інтегративним підходом до вивчення мовних явищ, а саме поєднанням лінгвокогнітивного та лінгвокультурологічного підходів. **Метою** даної статі є визначення особливостей лінгвістичної категоризації емоцій. Мета роботи передбачає вирішення наступних **завдань**: 1) висвітлити основні психологічні класифікації емоцій; 2) розглянути проблеми лінгвістичного тлумачення емоцій; 3) встановити мовні засоби вербалізації емоцій; 4) дослідити еволюцію мовних засобів вербалізації базових емотивних концептів. **Об'єктом** дослідження являється лінгвістична категорія емотивності, в рамках якої вивчаються концепти емоцій. **Предметом** дослідження постають особливості лінгвістичної категоризації базових емоцій людини.

2. Розробка класифікацій емоцій в психології. Емоції та почуття є об'єктом дослідження філософів, психологів і лінгвістів, але підходи до вивчення емоцій є різними. Зарубіжні та вітчизняні психологи зробили великий внесок у розробку теоретичної та методологічної бази щодо вивчення емоцій. Була виявлена сутність емоцій (О. М. Леонтьєв, С. Л. Рубінштейн, В. К. Вілюнас, А. Г. Маклаков та ін.), розроблена класифікація базових емоцій (К. Ізард, П. Екман, Р. Плутчик, Ф. Елсфорт і т.д.), здійснена характеристика емоційних явищ (Б. Г. Ананьєв, Є. П. Ільїн, Н. Грот та ін.).

Існує багато класифікацій емоцій, які мають різні підстави для існування: класифікація за часовою ознакою Т. Брауна, за причиною виникнення емоції І. Канта, за ознакою виникнення та відтворення, розробленою М. Спенсером, розподілом емоцій за видом контакту живих істот П. В. Симонова та багато інших [Варій 2007 с. 445]. Засновуючись на семантичному принципі класифікації емоцій, О. Н. Лук розділяє емоції на позитивні (блаженство, радість та захоплення) та ін., усього 44 емоції) негативні (сум, відчай, лють та ін., усього 42 емоції) та почуттєво-нейтральні стани (байдужість, стан спокійного споглядання та ін., усього 4 емоції) [Лук 1972 с. 12-13]. Але ця класифікація вважається неточною через те, що, наприклад, такі почуття як співчуття, жаль та каяття вчений відносить до негативних емоцій, у той час як почуття злорадства та самовдоволення до

позитивних. З точки зору семантики, почуття злорадства вважається негативним, а з гедоністичної точки зору – позитивним, тобто тим, яке приносить задоволення.

Є. П. Ільїн, проаналізувавши 26 емоцій, згрупував їх у 5 класів за функціональною ознакою: 1) емоції очікування та прогнозу (хвилювання, тривога, страх, відчай); 2) емоції задоволення та радості; 3) емоції фрустрації (образа, розчарування, досада, гнів, несамовитість, печаль, нудьга, туга – ностальгія, горе; 4) комунікативні емоції (веселість, зніяковіння, збентеження, сором, провина, відроза); 5) інтелектуальні «емоції», або афективно-когнітивні комплекси (подив, інтерес, почуття гумору, емоція здогадки, сумнів) [Ільїн 2001].

Таким чином, розробка класифікацій емоцій, заснованих на різних чинниках, широко представлена у психології та має велике значення для вивчення емоцій в мовознавстві, тому що саме класифікація емоцій в психології слугує відправним пунктом у дослідженні лінгвістики емоцій.

3. Основні аспекти лінгвістичних розвідок емоцій

3.1. Лінгвістичне вивчення емоцій передбачає аналіз емоцій на різних рівнях – на фонетичному (М. Ф. Жинкин, Л. Г. Златоустова, І. Г. Торсуєва, А. А. Каліта), лексичному (І. В. Арнольд, Є. М. Галкіна-Федорук, В. І. Шаховський, Н. В. Дорофеева та ін.), на фразеологічному (О. О. Борисов, О. В. Трофімова та ін.) та синтаксичному (Г. О. Золотова, Є. М. Вольф, М. В. Всеволодова та ін.)

Лінгвістика емоцій, або емотиологія є об'єктом уваги багатьох вчених (М. Бреаль, К. Бюлер, Е. Сепір, Г. Гийом, Ш. Баллі и т.д.). На думку Ш. Баллі, М. Бреалья, вираження емоцій є центральною функцією мови [Баллі 1961 с. 24]. Лінгвістичний аспект дослідження емоцій стає важливим та актуальним тому, що з'явилась можливість уточнити певні положення теорії емоційності. У лінгвістиці розробником теорії емоції являється В.І. Шаховський, який впровадив її основні положення, розробив термінологічний апарат, окреслив проблеми мовленнєвої комунікації в різних типах дискурсу. Категорія емотивності у різних типах тексту досліджувалась у роботах О. Є. Філімонової, В. Н. Карловської, С. В. Іонової, Л. Г. Бабенко, О. Ю. Мягкової, Д. В. Маркової, С. В. Гладьо, Я. В. Гнезділової, та багатьох інших.

3.2. У дослідженні емоцій постає необхідність розмежування понять «емоційності» та «емотивності». Традиційно термін «емоційність» відносять до психологічної категорії, а термін «емотивність» – до лінгвістичної.

Категорія емоційності може розглядатися у широкій та вузькій інтерпретації. У широкому сенсі, під емоційністю розуміють сукупність сфер вираження почуттів та емоцій суб'єкту, або як посилення чи інтенсивність [Біренбаум 1977, с. 3; Вежбицька 1996 с. 331]. У вузькому розумінні, емоційність трактують як відображене та закріплене у семантиці слова почуття того, хто говорить, його відношення до об'єкту мовлення [Курлова 1996 с. 137]. Слід зазначити, що разом із терміном «емоційність» використовують термін «емотивність» як синонімічний (І. В. Курлова). Деякі вчені розрізняють дані терміни. На думку В. М. Телії, категорія емотивності є психологічною, тому що вона пов'язана з емоційною сферою психіки та співвідноситься за змістом з певними типами емоцій – почуттів-відносин, які ми визначаємо у діапазоні схвальної чи несхвальної реакції на те, що позначається [Телія 1981 с. 129]. О. В. Кунін зазначає, що «емотивність – це емоційність в мовному відбитті, вираження мовними засобами почуттів, настроїв, переживань людини» [Кунін 1986, с. 153].

В. А. Маслова розмежовує поняття емоційності та емотивності. Під емоційністю дослідниця розуміє «психологічну характеристику особистості, стан та рівень розвитку її емоційної сфери. Емотивність же – це лінгвістична характеристика слова, речення, яка є здатною здійснити емоціогенний ефект, викликати у мовної особистості відповідні емоції» [Маслова 2005, с. 227]. Подібної точки зору дотримується В. І. Шаховський, визначаючи емоційність – психологічною категорією, яка відображає психічний стан людини, а емотивність – лінгвістичною категорією, де емоції виражаються вербально. О. Є. Філімонова визначає категорію емотивності полістатусною, через вираження емоцій на різних рівнях

мовної системи – фонетичному, морфологічному, лексичному та на рівні слова та речення [Філімонова 2001, с.7].

В лінгвістичній науці також існують різні тлумачення терміну «емотивність». У загальному вигляді категорія, що вивчається співвідноситься з емотивною лексикою та отожднюється з конотацією в цілому чи з будь-яким компонентом конотації – емоційністю (емоційним компонентом) та оцінкою. Як бачимо, категорія емотивності охоплює усі мовні засоби відображення емоцій та емоційних характеристик мовної особистості (її емоційний стан та відношення до відображуваного світу) та надає можливості існуванню емоційної комунікації [Шаховський 1987]. В. І. Шаховський визначає лінгвістичну категорію емотивності іманентною властивістю мови виражати психологічні (емоційні) стани та переживання людини через певні одиниці мови та мовлення – емотиви [Шаховський 1987]. Таким чином, категорії «емоційність» та «емотивність» мають тісний взаємозв'язок, та відрізняє їх тільки сфера вживання – психологічна або лінгвістична.

3.3. На даному етапі розвитку лінгвістичної думки в емотиології розроблено комплекс теоретичних підходів. Вивчення емоцій у мові ускладнюється великою кількістю позицій психологів щодо теорії емоцій, їхньої класифікації, визначення низки базових емоцій, а також складністю позначення емоцій. За спостереженнями Б. І. Додонова, «у розмовній практиці ми часто користуємося одним і тим же словом для позначення різних переживань, тому їхній дійсний характер стає зрозумілим тільки із контексту. У той же час одна і та ж емоція може позначатися різними словами» [Додонов 1975, с. 25].

Ю. Д. Апресян вважає, що емоційна система є необхідною для системного опису образу людини за даними її мови та визначає алгоритм формування емоцій у мові: 1) первопричина, тобто сприйняття, фізичне чи ментальне спостерігання певного положення речей; 2) причина емоції – інтелектуальна оцінка цього положення речей; 3) власне емоція, яка зумовлена положенням речей, за якими спостерігала людина, ті їхня інтелектуальна оцінка; 4) зовнішній прояв емоції, який має 2 форми – неконтрольовані фізіологічні реакції тіла на причину, яка викликає емоцію (наприклад, підняття брів), та контрольовані рухові та мовленнєві реакції суб'єкта на фактор, який викликає емоцію, чи на його інтелектуальні оцінку [Апресян 1995].

Ю. Д. Апресян визначає характерні риси емоцій. По-перше, в різних емоціях домінантою може бути власне почуття або інтелектуальна оцінка. По-друге, емоції розрізняються за ознаками інтенсивності та глибини переживання. По-третє, емоції можуть проявлятися зовнішньо, тобто через мовлення, поведінку, дію, же стику або міміку [Апресян 1995].

В рамках теорії емоцій В. І. Шаховського категоризація емоцій здійснюється за типами мовних та мовленнєвих знаків, емотивної семантики та її компонентів. Дослідник встановлює три типи вираження емотивності: 1) власне емотивність; 2) емотивність як одна із реалізацій семантики слова; 3) контекстуальна емотивність. Відповідно до цього, встановлені 3 рівня вираження емотивності: 1) емотивне значення; 2) конотація, як компонент, який пов'язаний з логіко-предметним компонентом значення; 3) рівень емотивного потенціалу [Шаховський 1987; с.131].

4. Засоби мовної репрезентації емоцій

Мовна вербалізація емоцій може здійснюватися різними засобами: за допомогою емотивної лексики, вираженої різнорівневими одиницями, за допомогою метафоричних виразів, а також за допомогою епітетів, порівнянь та ін. Наприклад, *“Shut up. You'll heal”, she said and turned to Liam. Her stare dug his retinas like a pair of dentist's drills. ‘Leave us, sister’. Liam too wanted to run, but his feet turned to cold iron’* [Boman]. У даному випадку реалізація емоції страху відбувається за допомогою когнітивної метафори з тілесним компонентом *‘feet turned to cold iron’*. Неспроможність героя твору рухатись вказує на почуття сильного страху. Емоція гніву репрезентується порівнянням *‘like a pair of dentist's drills’*, який відноситься до невербального кинесичного прояву емоцій (очима) та порівнюється з професійними інструментами дантисту – свердлами.

Емотиви категоризуються за об'ємом емоцій в їхній семантиці (афективи, конотативи, потенціативи), за модусом їхнього існування (мовні, мовленнєві), за типом емотивної семантики, за параметром експліцитності, імпліцитності вираження. Фіксація емоційних процесів відбувається за допомогою психічного механізму їхнього відображення у семантиці слів, які використовуються для вербалізації емоційних відносин.

Є. М. Галкіна-Федорук відносить до емотивів слова, які виражають почуття особи, що говорить та слова-оцінки, які кваліфікують предмет, явище з позитивного чи негативного боку усім своїм складом, лексично [Галкіна-Федорук 1958]. І. В. Арнольд виключає зі складу емотивів слова, які називають емоції та почуття [Арнольд 1959]. Е. О. Вайгла вважає, що до емоційної лексики слід відносити слова, які є носіями інформації про емоційне ставлення людини, що говорить, до дійсності, тобто слова з об'єктивно притаманним їм емоційним значенням [Вайгла 1977]

В межах лінгвокультурологічного підходу, модель тлумачення назв емоційних станів на основі універсальних семантичних примітивів для різних мов розробила А. Вежбицька. На думку вченої, емоції не можуть бути ідентифіковані без допомоги слів, а слова належать до однієї конкретної культури та привносять культурну специфіку. Вона класифікує назви емоційних станів таким чином: 1) емоції, пов'язані з «поганими речами» (sadness, unhappiness, distress, upset, sorrow, grief, despair); 2) емоції, пов'язана з «добрими речами» (joy happiness, content, pleasure, delight, excitement); 3) емоції, пов'язані з людьми, які здійснили погані вчинки (anger, fury, rage, wrath, madness); 4) емоції, пов'язані з роздумами про самого себе, самооцінкою (remorse, guilt, shame, humiliation, embarrassment, pride, triumph); 5) емоції, пов'язанні із ставлення до інших людей (love, hate, respect, pity, envy) [Вежбицька 1996, с.333]

Л. М. Іорданська, аналізуючи матеріал російської лексики, розглядає підстави для тлумачення слів із значенням почуття, при цьому авторка не бере до уваги лексичні одиниці, які позначають почуття-ставлення (радість, гнів, смуток, страх, подив). На думку вченої, тлумачення цих слів повинні включати внутрішню характеристику емоційного стану та причину його виникнення. У якості вихідних ознак внутрішнього емоційного стану називається наявність емоції, позитивний (приємний) або негативний (неприємний) стан та активний чи пасивний стани [Іорданська 1970].

При вивченні лексики, яка відображає емоції на почуття, Д.М. Шмельов проводить розподіл: 1) на лексеми, які позначають певні емоції та переживання; 2) на лексеми, мовна значимість яких створюється засобами словотворення, 3) слова, у лексичному значенні яких, міститься оцінка явищ [Шмельов 1977].

У питанні визначення емотивної лексики думки О. Є. Філімонової та Л. Г. Бабенко співпадають. Емотивна лексика тлумачиться як лексика, яка називає, описує та виражає емоції [Бабенко 1989, Філімонова 2001]. О. Є. Філімонова зазначає, що емоційний стан та емоційне ставлення можуть бути втілені у мові різними засобами: прямою номінацією (fear, love, anger), вираженням (вигуками, інвективною лексикою та ін.) та описом (пози, особливості мовлення та погляду і т.п.) [Філімонова 2001]. В. І. Шаховський у своїй теорії визначає три групи лексики, які репрезентують емоції: 1) лексика, яка називає та позначає емоції; 2) лексика, яка описує емоції; 3) лексика, яка виражає емоції [Шаховський 1987, с. 91]. Дослідник зазначає, що слова, яке називає емоцію (love, hatred), не виражає її, а слугує індикацією поняття про цю емоцію, у той час як «емотив своєю семантикою виражає емоційний стан внутрішнього «я», його свідомості та психіки» [Шаховський 1987, с. 92].

В нашому дослідженні ми вивчаємо особливості вербалізації базових емотивних концептів та їхню еволюцію у англомовному художньому дискурсі XIX-XXI ст. Категорія емотивності відображається у текстах за допомогою емотивної лексики. У художніх творах актуалізація емоційних станів може відбуватися як у авторському мовленні, так й у мовленні персонажів. Матеріал нашого складають контексти, у яких репрезентується номінація, дескрипція та експресія базових емоцій. До номінативних засобів реалізації емотивних концептів базових емоцій відносяться імена концептів, їхні синоніми та деривати. Тобто

механізм номінації емоцій здійснюється за допомогою використання у контексті ключового репрезентанта – найменування емоції, її синоніма чи деривата, що може свідчити про багатоплановість структури чи семантики мовних одиниць. Наприклад, *'Something moved secretly between his words, a shadow veiling the stars, destroying the peace of our little camp, and touching us all personally with an undefinable sense of horror and distrust'* [Blackwood]. У даному випадку номінація емоції страх виражається синонімом емотивного концепту *FEAR* *'horror'*, що позначає почуття сильного страху – жаху.

До дескриптивних засобів вербалізації емоцій належать мовні вирази, що виражають зміст емоції, не називаючи, а описуючи його чи містячи непряму вказівку на неї. Наприклад, *'The fire of artistic ambition that burns within me, shoots upward with a lambent glow — in a word, I am a good-humoured man of genius'* [Collins]. Лексема *'good-humoured'* позначає почуття гумору, що відсилає до сфери вживання емоції радість. До експресивних засобів відносяться лексичні одиниці, які виражають суб'єктивне ставлення мовця до змісту чи адресата мовлення в комунікативному акті. Наприклад, *"He, he, he," laughed the boot boy as he turned them up for me to look at'* [Trollope]. Експресія відбувається за допомогою вигуків, які вербалізують сміх, що підкріплюється лексемою *'laugh'* на позначення експресії емоції радості.

Аналіз емпіричного матеріалу XIX століття виявив номінативні засоби вербалізації емоцій найчастішими. Кількісно переважають лексичні одиниці, які виражені іменниками та прикметниками, менше – дієсловами. Серед дескриптивних засобів також домінують іменники та прикметники, прислівники переважають над дієсловами. Експресивні засоби найчастіше репрезентовані вигуками, які пов'язана із вираженням емоції печалі та невдоволення. Найчастішу номінативну щільність має негативний емотивний концепт *FEAR* порівняно з іншими базовими емотивними концептами. Наведемо приклади, у яких вербалізуються емотивні концепти різними засобами: *'She had a strange dislike to walking on the side of her companion where hung the afflicted arm, moving round to the other when inadvertently near it'* [Hardy]. У цьому прикладі дескрипція емоції відрази відбувається у авторському мовленні та здійснюється за допомогою синоніму лексеми *disgust* – *'dislike'* та виражається іменником. Наведемо приклад, мовної номінації емоції страх, яка вербалізується за допомогою синоніму імені емотивного концепту *FEAR* – *'panic-stricken'*, яка реалізується у мовленні персонажу оповідання "Nine o'clock": *'Thoroughly panic-stricken, I dropped his hand, and uttered a cry of terror'* [Collins]. Підсилення емоції страху відбувається експресивним засобом, вираженим іменниковим словосполученням *'a cry of terror'*, де лексема *'terror'* позначає ступінь крайнього страху – жаху та відноситься до вираження емоції голосом. Наступний приклад ілюструє експресію почуття печалі за допомогою експресивного вигуку *'alas'*, який показує почуття жалю щодо відсутності почуття сміливості. *'This might be very well for the dinner, but it would be a bad joke for me when the hour for dancing came. And, alas! I felt that I lacked the courage'* [Trollope]

Аналіз художніх оповідань XX сторіччя виявив найчастотнішими номінативні та дескриптивні засоби вербалізації емоцій. Кількісно переважає вживання емотивного концепту *SADNESS* негативної емоції печаль. Наприклад, *'You've got a flower in your apron!' said the child, in a little rapture at this unusual event'*. [Lawrence]. У даному випадку ілюструється дескрипція емоції радості, що виражається синонімом імені концепту *JOY* – *'rapture'* за допомогою атрибутивного словосполучення, яке позначає ступінь невеликий ступінь захоплення, та здійснюється у мовленні письменника. Наступний приклад ілюструє номінацію емоції страху, репрезентовану синонімом імені емотивного концепту *FEAR*, яка асоціативно вказує на напружений стан герою твору: *'My nerves tell me that there is something prowling up and down the long passage outside; my reason tells me that it is all nonsense'* [Jacobs]. Приклад експресії негативної емоції злості представлений за допомогою інвективної лексики *'curse'* та *'damn it'*. *'Curse it! He answered, chagrined. "I haven't the money, Flo; I haven't the damn money!"'* [Bowen]. Складність почуттів персонажу твору можна побачити через

поєднання експресії злості та стану печалі, які актуалізуються за допомогою лексичної одиниці 'chagrined' із значенням засмученості, запозиченої із французької мови.

Аналіз текстового матеріалу з художніх оповідань ХХІ сторіччя виявив превалювання дескриптивних засобів вербалізації емоцій над номінативними та експресивними. Негативний емотивний концепт *ANGER* домінує кількісно над іншими емотивними концептами. Експресія емоції радості актуалізована лексемою 'smile', яка передбачає рухи ротом при вираженні даної емоції 'When I looked up again he smiled at me and I smiled back and nodded to the book and kept smiling and there was something about the angle of his mouth that was like the angle of the book' [Unsworth]. Дескрипція емоції відрази репрезентується за допомогою лексеми 'like', вираженої дієсловом-антонімом. 'I didn't like the maddened look in her eyes: she was naked but not in a good way' [Evers]. В даному прикладі бачимо також експресію емоції гніву, який наростає, та відноситься до засобів невербального кинесичного прояву. Наведемо приклад номінації емоції страху, яка виражена дієсловом 'scare': 'I'm sorry' she replied in flute-like voice. 'I didn't mean to scare you. What happened to your face?' [Woman]. В даному випадку немає вираження почуття страху, є найменування емоції, яке асоціативно відсилає читача до емоції.

Емотивність являється однією з категорій художнього тексту, за допомогою якої відбувається реконструкція вписаної в художній текст програми його інтерпретації в емотивному ракурсі та прогнозується передбачуваний емоційний вплив тексту на читача [Гладь 2000, с. 7]. Емотивність тексту є його лінгвістичною характеристикою, яка охоплює різномірні мовні засоби втілення емоцій (номінацію, дескрипцію, експресію). Емотивність є текстовою категорією, яка спрямована на створення емотивного фону художнього твору.

Таким чином, у центрі наукових інтересів представників лінгвістики емоцій знаходяться проблеми динаміки мовного коду, розвитку та реалізації його прихованих можливостей, питання емоційної специфіки мовлення у різних умовах спілкування, узгодження емоцій різної якості, стимуляції позитивних та нейтралізації негативних емоцій в актах міжособистісного, інституційного та міжкультурного спілкування. **Перспективним** можна вважати діахронічне дослідження вербалізації емотивних станів у різних типах дискурсу.

Література

- Апресян Ю. Д. Избранные труды, том 1. Лексическая семантика: 2-е изд., испр. и доп. / Ю. Д. Апресян //— М.: Школа «Языки русской культуры», Издат. фирма «Восточная лит-ра» РАН, 1995.— 472 с. Арнольд И. В. Лексикология современного английского языка / И. В. Арнольд. - М. : Изд-во лит. на иностр. языках, 1959. - 352 с. Бабенко Л.Г. Лексические средства обозначения эмоций в русском языке. / Л.Г. Бабенко // Свердловск: Изд-во Уральского университета, 1989. - 183 с. Балли Ш. Французская стилистика / Ш. Балли // — М.: Изд-во ин. лит-ры, 1961 — 350 с. Биренбаум Я. Г. Эмоциональность и экспрессивность в пространстве водности / Я.Г. Биренбаум // Выражение экспрессии в языке и речи. Новосибирск, 1977. - Вып.107. С. 3 — 10. Вайгала Э. А. Эмоциональная лексика современного русского языка и проблемы ее перевода (на русско-эстонском материале) / Э. А. Вайгала // Дисс. ... канд. филол. наук.- Тарту, 1977. - 215 с. Варий М. Й. Загальна психологія: Підручник / Для студ. психол. і педагог. спеціальностей. — 2-ге видан., випр. і доп. — К.: «Центр учбової літератури». — 2007. — 968 с. Вежицкая А. Толкование эмоциональных концептов / А. Вежицкая // Язык. Культура, Познание. М.: Русские словари, 1996, с. 326 — 371. Галкина-Федорук Е. М. Об экспрессивности и эмоциональности в языке / Е. М. Галкина-Федорук // Сборник статей по языкознанию. М., 1958. - С. 103-124. Гладь С. В. Емотивність художнього тексту: семантико-когнітивний аспект (на матеріалі сучасної англомовної прози) / С. В. Гладь // Автореф... дис... канд. филол. наук: 10.02.04. — К, 2000. — 19 с. Додонов Б. И. Классификация эмоций при исследовании эмоциональной напряженности личности / Б. И. Додонов // Вопросы психологии. — М., 1975. — № 6. — С. 21-33. Ильин Е. П. Эмоции и чувства / Е. П. Ильин // СПб: Питер, 2001 — 752 с. Иорданская Л. Н. Попытка лексикографического толкования группы русских слов со значением чувства / Л. Н. Иорданская // Машинный перевод и прикладная лингвистика. / Отв. ред. В. Ю. Розенцвейг. М.: Изд-во МГПИИЯ им. М. Тареза, 1970, вып. 13. С 3-26. Карловская В. Н. Репрезентация полярных эмоций в художественном тексте (на материале современной англоязычной прозы) / В.Н. Карловская // Дис. ...канд. филол. наук: 10.02.04. — СПб, 2009. — 211 с. Кунин А. В. Курс фразеологии современного английского языка : учеб. пособие. - М.: Высш. шк., 1986. — 189 с. Курлова И. В. К изучению глагольных способов выражения эмоциональных состояний / И.В. Курлова // Словарь. Грамматика. Текст : сб. ст.// РАН. отд-ние ит. и яз. - М., 1996. С.128 — 139. Лук А. Н. Эмоции и чувства / А. Н. Лук // - М.: Знание, 1972. — 80 с. Маслова В. А. Когнитивная лингвистика / В. А. Маслова // - Минск: ТетраСистемс, 2005 — 256 с. Мяжова Е. Ю. Эмоционально-чувственный компонент значения слова: вопросы теории. / Е. Ю. Мяжова // Автореф. дис. ... д-ра филол. наук: 10.02.19. — М., 2000. — 43 с. Телия В. Н. Коннотативный аспект семантики номинативных единиц / В.Н. Телия // - М.: Наука, 1986 — 141 с. Филимонова О. Е. Категория эмотивности в английском тексте (когнитивный и коммуникативный аспекты) / О. Е. Филимонова // Автореф. дис.... д-ра филол. — СПб: 2001. — 44 с. Шаховский В. И. Категоризация эмоций в лексико-семантической системе языка. / В. И. Шаховский // Воронеж: Изд-во Воронеж. ун-та, 1987. — 190 с. Шмелев Д. Н. Современный русский язык. Лексика: / Н. Д. Шмелев // Учебное пособие. М.: Просвещение, 1977.— С. 163 — 169. Blackwood A. Skeleton Lake: an episode in camp / A. Blackwood // режим доступу <http://ebooks.adelaide.edu.au/b/blackwood/algernon/empty->

[house/chapter10.html](#). Boman E. Short cuts – Collected short stories / E.Boman // Wandering Mind Press: Amazon Kindle Edition, 2011. Bowen M. Florence Flannery / M. Bowen // режим доступу <http://ebooks.adelaide.edu.au/b/bowen/marjorie/florence-flannery/> Collins W. A Passage in the life of Perugino Potts / W. Collins // режим доступу <http://ebooks.adelaide.edu.au/c/collins/wilkie/perugino-potts/> Collins W. Nine o'clock / W. Collins // режим доступу <http://ebooks.adelaide.edu.au/c/collins/wilkie/nine-oclock/>. Hardy Th. The Withered arm / Th. Hardy // Wessex Tales. Режим доступу <http://ebooks.adelaide.edu.au/h/hardy/thomas/wessex/chapter3.html>. Jacobs W.W. The toll house / W. W. Jacobs // режим доступу <http://ebooks.adelaide.edu.au/j/jacobs/ww/toll/index.html>. Lawrence D.H. The Odour of chrysanthemums / D.H. Lawrence // Режим доступу <http://ebooks.adelaide.edu.au/l/lawrence/dh/l41o/>. Royle N. The Best British Short Stories 2012 / N. Royale // London: Salt Publishing Ltd, 2012. Trollope A. The O'conors of castle Conor, County Mayo / A. Trollope // Tales of all countries. Режим доступу <http://ebooks.adelaide.edu.au/t/trollope/anthony/tales/chapter2.html>.

УДК 811.111'373

МАЛЯРЧУК О. В.

(Житомирський державний університет імені Івана Франка)

ЗАСОБИ ВЕРБАЛІЗАЦІЇ КАТЕГОРІЇ ОЦІНКИ В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ (на матеріалі політичних статей з журналу THE NEW YORKER)

У статті розглянуто засоби вербалізації категорії оцінки на лексико-семантичному, морфологічному та синтаксичному мовних рівнях; виокремлено слова з оцінним денотативним компонентом, афікси з деминутивним значенням; висвітлено засоби вербалізації негативної оцінки.

Ключові слова: вербалізація, категорія оцінки, оцінний денотативний компонент, деминутивний афікс, негативна оцінка.

Малярчук Е.В. Средства вербализации категорий оценки в современном английском языке. В статье рассмотрены средства вербализации категории оценки на лексико-семантическом, морфологическом и синтаксическом языковых уровнях; выделены слова с оценочным денотативным компонентом, аффиксы с деминутивным значением; отображены средства вербализации негативной оценки.

Ключевые слова: вербализация, категория оценки, оценочный денотативный компонент, деминутивный аффикс, негативная оценка.

Maliarchuk O. V. The Means of the Verbalization of the Category of Evaluation in Modern English (based on the political articles from the magazine "The New Yorker). The article focuses on the analysis of different means of verbalization of the category of estimation on the lexico-semantic, morphological and syntactic language levels; the words with the estimative, denotative component, the affixes with a diminutive meaning have been singled out; the means of verbalization of a negative estimation have been highlighted.

Key words: verbalization, category of estimation, estimative, denotative component, diminutive affix, negative estimation.

Універсальна природа категорії оцінки зумовлює її належність до основних мовних категорій та пояснює значну кількість наукових досліджень за цією тематикою (див. праці Н. Авганової, Н. Арутюнової, Т. Космеди, О. Вольф, О. Островської, Т. Радзівської, В. Телії, В. Шаховського та ін.). Оцінка як філософське поняття зреалізовує судження, в якому характеризується певний об'єкт у його різноманітній якісній репрезентації, що проявляється в категоріях схвалення/несхвалення. Категорія оцінки розглядалася спочатку у філософії як категорія мислення і лише пізніше – як категорія мови і мовлення. Оцінні слова та вирази мають широку вживаність в публіцистиці, вирізняються величезним розмаїттям як в структурному плані, так і в плані семантичних відношень, і є недостатньо дослідженими.

Актуальність запропонованого дослідження зумовлена базовим характером категорії оцінки, а отже, потребою комплексного вивчення засобів вербалізації категорії оцінки, різночастининомовної оцінної лексики в сучасній англійській мові.

Мета дослідження – схарактеризувати засоби вираження категорії оцінки в англійських соціально-політичних статтях. **Об'єкт** дослідження – засоби вираження категорії оцінки в англійських соціально-політичних статтях. **Предмет** наукової розвідки – семантичні та структурні характеристики афіксальних морфем, слів, висловлювань, речень, що виражають категорію оцінки.

Матеріалом дослідження слугують англійські соціально-політичні статті, опубліковані в американському журналі *The New Yorker* в 2010-2012 роках. **Емпіричну базу** дослідження становлять фрагменти соціально-політичних статей: висловлювання, речення та лексичні